

Inledning

-- en fri bearbetning av Gustav Centervall:

Ur den Mystiska Teologien

Första kapitlet

Om det gudomliga mörkret

Treenighet bortom allt
bortom helighet,

bortom godhet,
en vägvisare till Gudomlig kristen visdom.

Led oss bortom allt ljus,
bortom icke-vetandet,
upp till de högsta höjderna av Ord vi inte förstår,
där det enkla, absoluta
och de oförstörbara mysterierna
avslöjas i Guds mitt.

Bländande mörker av hemlig tystnad,
som i total dunkelhet
överträffar det ljusaste ljuset.

Utan form och osynligt,
fylls våra förblindade sinnen
av ett ljus mer vackert än skönhet !

Ur Gudomens benämningar

Kapitel 4

Om godheten, ljuset och det sköna.

§1.

Så låt oss då i vår framställning övergå till benäm-

ningen "det goda". Denna benämning använder teologerna alldeles särskilt som beteckning för den över all gudomlighet upphöjda gudomligheten.

Efter vad jag tror är det nämligen själva den gudomliga **existensen**, gudomlighetens princip, som de till skillnad från allt annat betecknar som godheten. Det gör de genom att säga att de goda genom sitt **varande** - vars varande är själva dess väsende -- låter sin godhet sträcka sig till **allt** varande.

Ty liksom vår sol inte på grund av eftertanke eller föresats, utan genom själva sitt varande upplyser allt som enligt sitt eget inneboende väsen kan få del av dess ljus -- på liknande sätt utsänder det goda hela den samlade godhetens strålar till allt varande. Det goda är något högre än solen. Det goda är genom själva sin existens som ur bilden, som är högre än den dunkla av bilden.

Genom dessa strålar har alla på en gång sitt substantiella bestånd, alla de med tänkandet fattbara och tänkande väsendena, alla krafterna och alla aktiviteterna. Genom dessa strålar är de till och har ett liv som inte kan avbrytas eller förminsкас. De är fria från allt vad förstöring och död och materia och tillblivelse heter. De har sin hemvist ovan den förändring som kännetecknas av ostadighet, av ett förbiflytande, av ett dragande än hit och än dit, än på ett sätt och än på ett annat.

Såsom varande okroppsliga och immateriella tänks dessa väsen, på samma gång som de såsom varande tankeväsen (nous) själva på ett övervärldsligt sätt tänka, inifrån

upplysas genom förnuftiga idéer, som finns inneboende i det varande. Och till det som är besläktade med dem, förmedlar detta som innebor i den.

Sin förblivande tillvaro har dessa immateriella väsen från godheten och i godheten har de sin fasta grund, sin sammanhållning och sitt skydd. I den har de själva härden för det goda. I och genom sitt strävande efter godheten är de till och är till på ett gott sätt. Och då de såvitt möjligt gestaltar sig efter godheten, så är de till sitt väsen goda och delar med sig, i enlighet med den gudomliga lagens bud, åt de lägre väsendena av de gåvor som utgår från det goda genom dessa.

§ 2.

Men även de -- om man så får säga -- förnuftslösa själarna, nämligen alla djuren, så många som klyver luften eller som går på marken eller som ligger utsträckta mot marken eller som lever sitt liv i vatten eller som fått på sin lott att leva ett dubbelliv (amfibierna) eller som lever dolda och liksom ingjutna i jorden -- allt som överhuvud taget har en förnimmande själ eller som har liv -- allt detta är besjälade och levandegjort genom det goda.

Därifrån har också alla växter sitt liv, kännetecknat av närings- och rörelseförmåga, och genom samma goda har varje själlöst och livlöst varande sin tillvaro och det substansliknande tillstånd som fallit på dess lott.

§ 4.

De kosmiska makternas orsak och orsaken till avgränsningen av deras verksamhetsområden är likaledes det goda. Det goda är nämligen orsaken till hela detta som inte tillväxer, utan som helt betraktat oföränderliga varande, det goda är orsaken till det i sin väldighet allt omfattande himmelsloppet med dess så att säga ljudlösa rörelser, det goda är orsaken till stjärnornas ordningar, till deras förträffliga egenskaper, till deras ljus, till deras fasta grund i själva himlafästet och till den mångskiftande rörelse och omflyttning som utmärker vissa bland dem (nämligen planeterna).....

Godheten vänder allt till sig och är den sammanförande principen för allt det förströdda -- nämligen såsom varande gudomligheten som enhetlig och enhetliggörande princip. Allting strävar till denna gudomlighet som till sitt ursprung, sitt sammanhang och sitt slutmål.

Det goda är, såsom skriften säger, både det **från** vilket allting fått sitt substantiella bestånd och sitt varande -- nämligen såsom frambragt av en i allt fullkomlig orsak -- och det **i** vilket allt har sitt sambestånd. Det goda är både den innefattande grunden för allt, i vilken allt bevaras och hålls vid sin makt -- och det **till** vilket allt vänder sig liksom till vad som är dess eget varandes slutmål, det som allt strävar efter.

Detta gäller både de tänkande varelserna, genom att de vinner vetande, de sinnligt förnimmande, genom att de

sinnligt förnimmer -- ja även de varelser som inte har fått sinnesförnimmelser strävar efter detta goda, nämligen genom den rörelse som kännetecknar den strävan som redan livet innebär.

Vad slutligen det beträffar som inte är levande, utan blott varande, så strävar detta efter samma goda blott och bart på grund av sin beskaffenhet. Denna innebär nämligen möjlighet att åtminstone få del av ett substantiellt (eller substansliknande) tillstånd....

§ 5.

Härom (nämligen om det sinnligt förnimbara som sinnebilder för det gudomliga) handlar den symboliska teologin.

Nu vill vi emellertid prisa det som är fattbart för tanken och som ligger däri att det goda benämns ljuset. Med det vill vi säga att den gode betecknas som ljuset, vilket är fattbart med tanken (det intelligibla), därför att han med sådant ljus uppfyller varje tankeväsen som är upphöjt över den sinnligt förnimbara himmelen.

Från alla de själar, i vilka han blir till (nämligen som något i tiden varande), fördriver han all okunnighet och villfarelse och låter heligt ljus komma dem alla till del. Han renar deras andliga ögon från den okunnighetens dimma, varmed de omges, riktar dem uppåt, öppnar de ögon som är tilltäppta och tyngda av svårt mörker. Han låter dem få del till en början av en mera måttlig ljusglans, för att

därefter, sedan de liksom fått smaka ljuset och nu i högre grad strävar därefter, i än högre grad låta dem i deras inre få del av honom själv -- nämligen av själva godheten.

Han låter ljuset rikligen lysa över dem -- ty de älskade mycket -- och ju mer de blickar uppåt desto mer kommer de i sin strävan sträcka sig mot det som är framför.

§ 7.

Detta goda plägar också av de heliga teologerna lovprisas som det sköna och som skönheten, som kärleken och som det älskade. För att inte tala om andra beteckningar som benämningar på gudomen, med rätta används för ljuvlig och skönhetsskapande skönhet och fägring.

Emellertid bör man, när man talar om den orsak som sammanfattar allt i en enhet, skilja mellan det sköna och skönheten. I enlighet därmed att vi med avseende på allt varande skiljer mellan delaktighet och det delaktiga, säger vi om det sköna att det är delaktigt i skönheten. Däremot betecknar vi som skönhet delaktigheten i allt skönt skönhetsskapande orsak.

Skönhet kallas det över allt varande upphöjda sköna på grund av den sköna beskaffenhet som av detta sköna meddelas åt allt varande, åt vart och ett på ett mot dess egen beskaffenhet svarande sätt. Detta sköna är orsaken till alltings glans och harmoni, i det att det som ett ljus skapar skönhet i allting, på ett blixtnliknande sätt. Ljuset

låter allt få del av skönhetens källstråle och kallar (gr. kaloun) allt till sig -- varigenom det också kallas skönhet (gr. kallos) -- och samlar allt i samma medelpunkt.

Skönt kallas också detta sköna såsom på en gång allskönt och över all skönhet skönt och alltid och i samma avseenden och på samma sätt skönt, så att det inte blir till och inte heller förstörs, inte tillväxer och inte avtar, inte är i ett avseende skönt och i ett annat avseende fult, inte är än skönt, än inte skönt, inte är skönt i förhållande till ett och fult i förhållande till ett annat, inte är skönt här och inte skönt där -- såsom det som är skönt för somliga, men inte för andra -- utan fastmer självt i enlighet med sitt eget väsen och i och för sig alltid är något till sitt väsen enhetligt skönt och på ett överlägset sätt på förhand i sig självt har den sköna beskaffenhet som är **källan** till allt skönt.

Självt idel skönhet och alltigenom och på ett enhetligt och väsentligt sätt skönt och såsom orsak till allt skönt existerar det på förhand genom sin enkla och överlägsna natur, överlägsen över alla sköna ting. Från detta sköna har allt varande sin skönhet, vart och ett efter sin art, och genom detta sköna kommer alltings anpassning till överensstämmelse med vartannat till stånd, all vänskap, all gemenskap. Genom det sköna enas allting med vartannat, det sköna är alltings begynnelse och princip, nämligen såsom varande den orsak som sätter i aktivitet, sätter det hela i rörelse och håller allting samman genom den kärlek som skönheten är och innebär, inneboende i skönheten.

Det sköna är också alltings gräns och såsom varande ändamålsorsak, det älskade. För det sköna är det för vars skull allt blir till, liksom det är det förebildliga efter vilket allt bestäms och avgränsas. Därför är det sköna identiskt med det goda, för det sköna och goda är vad allting strävar efter.....

Detta enda och enhetliga goda och sköna är på ett enhetligt sätt allt det mångahanda skönas och godas orsak. Därifrån härrör allt väsendes substantiella och essentiella existens, dess enande och dess särskiljande, all identitet och allt ettannatvarande, all likhet och olikhet, all gemenskap mellan det vartannat motsatta.

Så också det förhållandet att det med vartannat enade dock inte blandas samman med vartannat. Därifrån härrör det högres medkännande omvårdnad om det lägre, det ömsesidiga sammanhang på samma plan med vartannat och i vartannat, det ofullständigas hänvändelse mot det mer fullständiga, alltings fortvaro, kännetecknad av självbevarelse och orubblighet och fasta bestånd. Så även det förhållandet att alla tings gemenskap sinsemellan äger rum på ett för varje särskilt ting säreget sätt.

Därifrån härrör tingens anpassning till överensstämmelse med varandra, deras vänskap inbördes utan samman-smältande med varandra, harmonin inom det hela, de förekommande blandningarna i detta hela och de oupplösliga föreningarna av varandra -- den oavbrutna successionen av det som blir till och överhuvud allt stillastående och all rörelse hos tankeväsen, själar och kroppar.

För på en gång stillastående och rörelse är för allt varande detta som -- självt upphöjt över allt stillastående och över all rörelse, fast grundar varje särskilt varande i sitt eget förnuft och sätter det i rörelse i enlighet med dess egen beskaffenhet.